

незнайомих термінів та понять іноземної культури. Стратегія форенізації не відповідає завданням мети перекладача, тому майже не використовується.

Перспектива подальшого дослідження полягає у визначенні лінгвістичних особливостей англійського та українського усного мовлення у медіа-дискурсі, а також опрацювання матеріалів телевізійних проєктів на предмет використання ширшого спектру стратегій перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сгорова О.В., Маріна О.В. Стратегії перекладу в сучасній лінгвістиці. Харківський педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. URL: http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Philologia/6_173529.doc.htm (дата звернення: 20.10.2020р.)
2. Михайленко О. А. Поняття “перекладацькі стратегії” як складова стратегічної компетенції. Педагогічні науки. Випуск 121, 2014. С. 148 – 154.
3. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Випуск № 1. 2011. С. 166- 172.
4. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір восьмого тижня. URL : https://youtu.be/E_ATU1p-ZwA (дата звернення: 20.10.2020р.)
5. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір першого тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=YmmA8whX3ck> (дата звернення: 20.10.2020р.)
6. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
7. Burukina O.A. Literature Translation: Problems and Solutions, XVth FIT World Congress “Translation – Transition.” 3–10 August, 1999, Mons, Belgium.
8. Hoyle R. A. Scenarios, Discourse, and Translation: The scenario theory of Cognitive Linguists, its relevance for analyzing New Testament Greek and modern Parkari texts, and its implications for translation theory. SIL International : SIL e-Books, 2008. 847 p.
9. McElhanon K. A. From Word to Scenario: The Influence of Linguistic Theories Upon Models of Translation. Journal of Translatoin. Volume 1. Number 3 (2005). P. 29–67.

*Урусська Олена
Науковий керівник – доц. Куца Оксана*

ВІДТВОРЕННЯ ДОМІНАНТ ІДІОСТИЛЮ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА У ПЕРЕКЛАДАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Індивідуальний стиль письменника – це надзвичайно багатогранне і надважливе явище літературної мови. Скільки б уваги не приділялося його дослідженню та вивченню, все одно багато аспектів залишаються нерозкритими.

Індивідуальний стиль викликав інтерес дослідників з галузі стилістики, літературознавства, навіть мовознавства. Ідіостиль став об’єктом дослідження таких науковців, як О. Єфимов (вперше сформулював поняття індивідуального стилю), В. Виноградов (досліджував індивідуальний стиль як зв’язну систему), І. Арнольд (вивчала прояви індивідуального стилю в контексті літературного стилю), Я. Ельсберг (досліджував, які чинники впливають на формування індивідуального стилю в письменника) тощо. Проте перекладознавчий аспект є не менш важливим і його не можна не враховувати під час вивчення ідіостилю того чи іншого автора.

Мета статті полягає у висвітленні факторів, які вплинули на формування індивідуального стилю Джорджа Орвелла, основних характеристик цього стилю та способів їхнього перекладу українською мовою.

Крім поняття індивідуального стилю, існує інше – ідіолект. Надзвичайно важливим є розуміти різницю між ними. А. Науменко інтерпретує ідіолект як стиль конкретного індивідуума, як нижчий рівень мовленнєвої системи після функціонального стилю [3, с. 203]. Як бачимо, порівняно з ідіостилем ідіолект має більш прозоре й однозначне визначення.

Тому варто зазначити, що індивідуальний стиль письменника – це неподільна єдність ментальних і мовних структур художнього світу письменника [5] його власна і неповторна манера письма, (формулювання речень, використання тих чи інших слів, створення власних неологізмів, якщо це дозволяє жанр твору тощо), яка вирізняє його серед інших і дозволяє впізнати саме його твір. Саме тому, викликом для перекладачів є передати всі тонкощі такого художнього твору мовою перекладу. Варто розуміти, що завданням є не лише правильно

еквівалентно та адекватно відтворити оригінальний текст, але й докласти зусиль, щоб якнайточніше передати всі характерні риси індивідуально-авторського стилю і так, щоб переклад був максимально близький до ідейної суті першотвору, читався з такою ж легкістю як і оригінал та зберігав всі його особливості.

Індивідуально-авторський стиль формується під впливом змісту твору, світогляду письменника, його техніки та манери письма, виражаючи цілісність змістовної форми. При цьому саме стиль організовує художню форму. Він єднає всі елементи художнього твору, щоб вони, через притаманні їм засоби, могли відповідати особливостям, які властиві думці певного письменника. Однак, при аналізі індивідуального стилю автора, слід також враховувати традиції, стильову епоху і стильові тенденції часу. Необхідно розглядати будь-який стиль в зв'язку з духовним життям країни, в якій живе письменник на час написання твору та художньою свідомістю людства [1, с. 38], адже індивідуальний стиль формується під впливом навколишнього середовища на письменника, життєвих перепитів, власного світогляду та досвіду тощо.

У рамках лінгвокультурологічного аналізу тексту дослідники звертають увагу на безеквівалентні лексеми, які утворюють своєрідний згорнутий текст, традиційні фразеологізми, якщо вони активно впливають на формування тексту, якому надають національно-культурного колориту; метафори й епітети, оскільки вони відбивають традиційну картину світу, зафіксовану у свідомості етносу [2, с. 370].

Для того щоб зрозуміти, як правильно перекладати твори конкретного автора, в нашому випадку роботи англійського письменника Дж. Орвелла, варто визначити його «соціальну роль». Філолог Н. Формановська пропонує таке визначення поняття: «соціальна роль – це нормативне поєднання позиції і функції, коли та чи інша роль асоціюється із зразком певної поведінки та очікуваннями того, що саме людина, яка виконує цю роль має робити і на що вона має право» [6, с.31]. Оскільки, Джордж Орвелл – це літературний псевдонім Еріка Артура Блера, значить, Джордж Орвелл – це соціальна роль, яку Блер визначив сам для себе.

Сам Дж. Орвелл відносив себе до когорти «політичних письменників». І справді, про що б він не писав, все було відбитком політичних подій, свідком чи учасником яких він був. Наприклад, «1984» – роман-антиутопія про тоталітарне суспільство, «Колгосп тварин» – казка-алегорія про часи становлення СРСР, «Ковток повітря» – своєрідний приквел до роману «1984» про історію одного чоловіка на тлі кризи напередодні Другої світової війни, «Данина Каталонії» – це книга-спогади про участь письменника у громадянській війні в Іспанії [8]. Крім перелічених робіт є й інші, і це не враховуючи його публіцистичні праці. Таким чином, ми можемо зробити висновок, що твори Дж. Орвела були наскрізь просякнуті його власними політичними думками та переконаннями.

Для правильного й адекватного відтворення домінант індивідуально-авторського стилю Дж. Орвелла варто розуміти, що складові мовної творчості письменника вирізняються неповторною експресивністю й відображують внутрішній стан автора. Більш того, Дж. Орвелл часто створює унікальні лексичні одиниці, які не знаходять для себе еквівалентів, зокрема, в українській мові. Необхідно також враховувати використання прийомів «возвеличення до абсурду» чи, навпаки, «приниження», «подвійного тексту», «експресивного занепаду» тощо [7, с. 56]. Наприклад, уривок з есе Дж. Орвелла «Роздуми про Ганді»: «The shiniest person? The brightest person! His thoughts are the most genius I've ever heard. [...] But, you know, during all the night he spoke about the country's politics he said not a word about politics» [10].

У своїх публіцистичних працях автор часто використовує такі прийоми як експресія, психологізм, суб'єктивність, об'єктивність, а також велику кількість метафор. Наприклад, «He was dangling with his toes pointed straight downwards, very slowly revolving, as dead as a stone» [9, с. 30].

Прочитавши романи Дж. Орвелла «1984», «Ковток повітря», «Данина Каталонії», повість «Колгосп тварин», можна помітити «клаптиковість» сюжету [8, с. 78-79], часту зміну думок, подій та сюжетних ліній, підсилення образності, використання окличних речень, звертань, великої кількості аббревіатур (особливо в романі «Данина Каталонії»), неологізмів тощо. Не останню роль відіграє й мовна гра (наприклад, оказіоналізми та квазіреалії, якими перенасичений роман «1984»). Саме переклад цих особливостей є надзавданням для перекладачів, адже прямих відповідників в українській мові майже немає.

Виокремити єдиний і загальноприйнятий метод перекладу особливостей індивідуального стилю письменника, зокрема Дж. Орвелла, звичайно, неможливо. Перед тим, як почати перекладати романи чи публіцистичні праці автора варто ознайомитись, як мінімум, з його біографією, політичними поглядами, переконаннями тощо. Далі, залежно від форми та значення лексичної одиниці, контекстної ситуації, в якій вона постає, можна використовувати такі перекладацькі прийоми:

□ метод стилістичного експерименту (створення власного перекладацького еквіваленту) [12] – pluscold [10, с. 45] – плюсколодно [11, с. 283]; prolefeed [10, с. 385] – пролоїж [11, с. 386]; bellyfeel [10, с. 250] – живочути [11, с. 292];

□ транслітерація (для збереження лексичної стислості поняття і висвітлити його особливість) [12] – versificator [10, с. 3] – версифікатор [11, с. 37];

□ калькування (для збереження предметно-логічного змісту оригіналу) [13] – pneumatic tube for written messages [10, с. 32] – пневматична труба для письмових повідомлень [11, с. 33]; unperson [10, с. 44] – неособа [11, с. 46];

□ пошук аналогу – використання слова, близького за функцією до реалії, контекстуальний синонім одиниці оригіналу [11] – Two minutes of Hate [10, с. 7] – п'ятихвилинка ненависті [11, с. 8].

Отже, індивідуальний стиль є феноменом, який, однозначно, впливає як на процес, так і на результат перекладу. Індивідуальна манера письма Дж. Орвелла є настільки різноманітною та багатогранною, що стає справжнім викликом для перекладача. Насамперед, він має ознайомитись з життєвою історією письменника, його поглядами та переконаннями, подіями, які впливали на створення того чи іншого твору, а вже потім намагатись виокремити спільні риси кількох робіт та сформувані уявлення про індивідуальний стиль письменника. Перекладач має прагнути до еквівалентного перекладу, але якщо повністю еквівалентний переклад неможливий, то, в першу чергу, варто намагатись досягнути стилістичної та рецептивної еквівалентності й адекватності цілого тексту. Оскільки не існує загальноприйнятого способу відтворення індивідуального стилю письменника, перекладач має право використовувати будь-які перекладацькі методи та трансформації, щоб досягнути головної мети – читач твору цільовою мовою повинен сприйняти його так само, як і читач оригіналу.

Перспективою подальших наукових досліджень є можливість детальнішого вивчення відтворення індивідуального авторського стилю Дж. Орвелла засобами української мови на синтаксичному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ельсберг Я. Є. Теория литературы: Основные проблемы в историческом освещении. Стил. Произведение. Литературное развитие. Москва: Наука, 1965. 260 с.
2. Кононенко В. І. Мова у контексті культури. Івано-Франківськ: Плай, 2008. 389 с.
3. Науменко А. М. Блуканина сучасного перекладу: від глухого кута семіотики до глухого кута когнітивної лінгвістики. Запоріжжя: Вісник ЗДУ, 2003. №3. С. 203.
4. Орвелл Дж. 1984./пер. з англ. В. Й. Шовкун. Київ: Видавництво Жупанського, 2015. 312 с.
5. Тарасова І. А. Категории когнитивной лингвистики в исследовании идиостиля. Вестник СамГУ. 2004. № 1. С. 163–169.
6. Формановска Н. І. Речевой этикет и культура общения. Москва: Высшая школа, 1989. 159 с.
7. Aldritt K. The making of George Orwell: An essay in literary history. London: Arndt, 1969. 181 p.
8. Ayer A. J. The Revolution in Philosophy. London: Macmillan & Co. Ltd, 1956. 126 p.
9. Marks P. George Orwell the Essayist: Literature, Politics and the Periodical Culture. Continuum Publishing Corporation, 2011. 208 p.
10. Orwell G. 1984. Київ: McDougal LITTEL, 1998. 432 с.
11. Orwell G. Reflections on Gandhi. London: Partisan Review, 1949. URL: <https://eportfolios.macaulay.cuny.edu/menonfall16/files/2016/08/George-Orwell-Reflections-on-Gandhi-1.pdf> (дата звернення: 02.04.2021)
12. Зарубіжна художня література. Джордж Орвелл. Ковток повітря URL: <https://chytomo.com/book/kovtok-povitria/> (дата звернення: 02.04.2021)
13. Идиостиль как проблема художественного перевода URL: https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0b65635b3bc68b5d53b89521316d37_0.html (дата звернення: 02.04.2021)